

Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalue
Täytäntöönpano

30.07.2012

12/090/2012

Oikeusministeriö
Kriminaalipoliittinen osasto

Lausuntopyyntö 30.03.2012 OM 13/69/2008

YHDYSKUNTASEURAAMUKSIA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNNÖN KOKONAISUUDISTUS

Oikeusministeriön asettaman yhdyskuntaseuraamustoimikunnan laatimaan mietintöön otetaan tässä kantaa ns. muodollisen täytäntöönpanon näkökulmasta.

Mietintöön sisältyy ehdotus yhdyskuntaseuraamuksista säädettävästä yhdestä laista. Lailla korvattaisiin yhdyskuntaseuraamuksista annetut erilliset lait. Eri yhdyskuntaseuraamuksilla on tiettyjä ominaispiirteitä jotka säilyvät edelleen, joten niiden tulisi olla selvästi määriteltynä.

Yleiset säännökset

Lakia sovellettaisiin yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoon joita 1 §:n 1 momentin nojalla olisivat 1) yhdyskuntapalvelu, 2) valvontarangaistus, 3) ehdollinen vankeus, johon on oheisseuraamuksena liitetty valvonta ja 4) nuorisorangaistus. Lakia sovellettaisiin myös 1 §:n 2 momentin nojalla 1) valvottuun koevapauteen, 2) ehdonalaisen vapauden valvontaan ja 3) sakkopalveluun.

Ensimmäisessä momentissa mainitut yhdyskuntaseuraamukset ovat kokonaan vankilan ulkopuolella suoritettavia seuraamuksia, kun taas toisessa momentissa valvottu koevapaus ja ehdonalaisen vapauden valvonta ovat jatkumoa vankilassa ololle ja sakkopalvelu vaihtoehto vankilassa suoritettavalle muuntorangaistukselle. Ensimmäisessä ja toisessa momentissa mainitut seuraamukset poikkeavat siten toisistaan.

6 luku: Toimivaltuuksien käyttö ja päätöksenteko yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanossa.

Esityksessä 29 §:n 3 momentissa vastuu rangaistusajan laskemisesta ja ehdonalaiseen vapauteen päästämistä säädetään täytäntöönpanopäällikölle tai työjärjestyksessä

määrätylle muulle virkamiehelle. Käytännössä tämä pykälä koskee vain 1 §:n 1 momentin 2. kohdassa mainittua valvontarangaistusta. Selvyiden vuoksi tarkennus olisi tarpeen koska ko. luku käsittää yleisesti yhdyskuntaseuraamukset.

7 luku: Erinäiset säännökset

Esityksen 34 §:ssä säädettäisiin yhdyskuntaseuraamusten etsintäkuulutuksista. Eri yhdyskuntaseuraamuksista tehtävät etsintäkuulutukset ovat nykyisin sisällöltään erilaiset. Esityksen mukaan Tuomittua kehoitetaan etsintäkuulutuksessa viimeistään määräpäivänä ottamaan yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa varten yhteys Rikosseuraamuslaitoksen yhdyskuntaseuraamustoimistoon. Esimerkiksi nykyisten säännösten mukaan joutuessaan etsintäkuulutetuksi valvotun koevapauden ehtojen rikkomisen vuoksi etsintäkuulutuksessa pyydetään kiinni otettu toimittamaan vankilaan.

9 luku: Valvontarangaistus

Pykälässä 49 todetaan, että valvontarangaistuksen suorittaminen alkaa päivänä, jona täsmennetyn täytäntöönpanosuunnitelman vahvistamisen jälkeen rangaistuksen täytäntöönpanossa tarpeelliset tekniset valvontavälineet on asennettu tai annettu tuomitun haltuun. Kuitenkin 50 §:n viimeisessä lauseessa on: Täytäntöönpanon alkamisella tarkoitetaan ajankohtaa, jolloin tuomittu on saanut tiedoksi 14 §:ssä tarkoitetun vahvistetun täytäntöönpanosuunnitelman. Pykälän 50 viimeinen lause on siten puutteellinen.

Luku 13: Ehdonalaisen vapauden valvonta

Ehdotetun 72 §:n 3 momentin mukaan, jos vanki asetetaan 73 §:n 1 momentin nojalla ehdonalaisen vapauden valvontaa, tulisi hyvissä ajoin ennen ehdonalaiseen vapauteen päästämistä laatia vangin kanssa täytäntöönpanosuunnitelma. Täytäntöönpanosuunnitelmaa laadittaessa olisi tarpeellisessa määrin oltava yhteistyössä esimerkiksi arviointikeskuksen, vankilan, vangin koti- ja asuinkunnan sekä yksityisten henkilöiden kanssa

Ehdotetun 73 §:n 2 momentti sisältäisi poikkeukset 1 momentissa säädetyistä valvontaa asettamisesta. Poikkeuksen valvontaan asettamisesta voisi tehdä jos vangilla ei olisi suorittamansa valvotun koevapauden ja muun selvityksen perusteella ilmeistä riskiä syyllistyä rikokseen. Miten tämä käytännössä toteutettaisiin? Olisi oltava hyvissä ajoin liikkeellä, tehtävä yhteistyötä mahdollisesti useiden tahojen kanssa. Missä vaiheessa ja kuka toteaisi koevapaudessa olevan tilanteen sellaiseksi, että valvonta onkin tarpeetonta? Koevapausaika voi olla lyhyt, alle kuusi kuukautta, vaikka itse rangaistus ja koeaika olisivat pitkät ja edellyttäisivät lähtökohtaisesti valvontaan määräämistä. Pitäisikö kuitenkin nykyisten ohjeiden mukaisesti määrätä ensin ehdonalaiseen vapauteen valvonnassa ennen kuin päästetään valvottuun koevapauteen ja mahdollisesti perua valvonta myöhemmin, jos se olisi perusteltua uusien säännösten nojalla.

14 luku: Sakkopalvelu

Pykälässä 80 todetaan, että Rikosseuraamuslaitos laatii ja vahvistaa sakkopalvelun täytäntöönpanosuunnitelman viipymättä, kun sakkopalvelu on tullut täytäntöön-pantavaksi. Sakkopalvelun alkamisajankohdan tarkempi määrittely puuttuu.

Lakiehdotuksessa ei selviä kuka Rikosseuraamuslaitoksessa päättää, että muuntorangaistus suoritetaan sakkopalveluna. Mietinnössä todetaan vain, että arviointikeskus tai yhdyskuntaseuraamustoimisto selvittäisi onko muuntorangaistukseen tuomittu halukas ja soveltuva suorittamaan sakkopalvelun (sivu 128). Auki jää myös kuka ilmoittaa ja kuka laskee suoritettun sakkopalvelun ajan syyttäjälle jos sakkopalvelu joudutaan keskeyttämään (81§). Olisiko mahdollista yksinkertaistaa menettelyä niin, ettei sakkopalvelun keskeytymisen jälkeen asia menisikään syyttäjälle ja tuomioistuimeen, vaan sama viranomainen joka on tehnyt päätöksen muuntorangaistuksen suorittamisesta sakkopalveluna, palauttaisi sakkopalvelun takaisin muuntorangaistukseksi joka pantaisiin täytäntöön vankilassa huomioiden sakkopalveluna suoritettu osuus.

Epäselväksi lakiehdotuksessa jää myös se, voisiko sakon maksaa vielä täytäntöönpanosuunnitelman laatimisen jälkeen ennen sakkopalvelun alkamista, tai jos sakkopalvelussa olisi useita muuntorangaistuksia, voisiko maksaa jonkun sakoista.

15 luku: Yhdyskuntaseuraamusten muodolliseen täytäntöönpanoon ja ilmoitusten tekemiseen liittyviä eräitä säännöksiä

Pykälässä 86 luetellaan Rikosseuraamusviraston tehtäväksi vähentää täytäntöön-pantavasta vankeusrangaistuksesta määrä, joka vastaa yhdyskuntaseuraamuksena jo suoritettua osaa tai valvontarangaistuksesta vastaavaa vähennystä. Tarvittaisiinko sakkopalvelun suorittamisen vähennysoikeus myös, jos tuomioistuin ei määräisikään täytäntöönpanotavaksi jäävän muuntorangaistuksen pituutta?

Mietintö sisältää myös **Lain vankeuslain 3 luvun muuttamisesta**. Esityksessä esitetään, että muuntorangaistus suoritettaisiin viimeiseksi. Voimassa olevan lain mukaan ensin tulee suoritettavaksi muuntorangaistus.

Mietinnössä ehdotusta perustellaan sillä, että vankeusrangaistuksen aikana sakotettu voisi esimerkiksi avolaitoksessa tekemästään työstä saamallaan palkalla maksaa sakon. Vankeuslain 2 luvun 7 §:n nojalla ennen muuntorangaistuksen täytäntöönpanon aloittamista sakon maksamiselle voidaan myöntää maksuaikaa enintään kaksi kuukautta. Jos jäädään odottamaan, että avolaitoksessa tehdystä työstä saadulla palkalla maksetaan sakko, tulisi uudistaa myös maksuaikaa koskevat säännökset sekä määritellä kuinka kauan voitaisiin odottaa sakon maksua, voihan avolaitossijoitus kestää vuosia.

Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalue
Täytäntöönpano

30.07.2012

12/090/2012

Esitys helpottaisi rangaistusaikojen teknistä laskemista. Rangaistusaikojen laskentaa helpottaisi vielä enemmän, jos luovuttaisiin kokonaan sakon sovittamisen määrittelystä johonkin tiettyyn ajankohtaan, jolloin sakko huomioitaisiin rangaistus- aikoihin samoin kuin muut rangaistukset, eli esimerkiksi laskettaisiin yhteen määräosien kanssa täytäntöön pantavaan aikaan. Tämä helpottaisi tulevaisuudessa siirtymistä koneelliseen laskentaan.

Sirpa Tammi
täytäntöönpanopäällikkö